

Deprem Korkusu Nereden Geliyor?

Son yıllardaki bilimsel ve teknolojik atılımlar, yanı sıra iktisadî buhran, Bilişsel Savaş'ın (*Cognitive Warfare*) hâkim sınıflarca benimsenmesini gerekli kılmıştır. Kovid-19 saldırısının yerel ve global ölçekteki yansımalarının değerlendirilmeye tâbi tutulduğu dönemde, 2020 Kasım'ında, Müttefik Dönüşüm Komutanlığı[1] bünyesinde François du Cluzel imzalı bir rapor, burjuvazinin askerî kanadına sunulmuştur.[2]

Bilgi akışının kontrol edilmesiyle ilgili olan Bilgi Savaşı'ndan (*Information Warfare*) farklı olarak Bilişsel Savaş; psikoloji, sosyoloji, dilbilim, nörobiyoloji, mantık ve çok daha fazla dalı kapsayarak 'bilgi'nin çelişkili bir amaç için kullanılmasını sağlamaktadır. Aynı mahfillere bağlı araştırmacıların henüz daha 1996 yılında, "Çatışmalar giderek artan bir şekilde bilgi ve iletişime bağlı olacak ve bunların etrafında dönecektir," dediği aktarılmaktadır. Savaşın, doğası ve amacı ne olursa olsun, her zaman insan iradelerinin çatışmasına dayandığı ve bu nedenle zaferi tanımlayanın da seçilen bir kitleye istenen bir davranışı empoze etme becerisinde saklı olduğu söylenmektedir.

Belgede tanımlandığına göre, bireylerden devletlere ve çok uluslu yapılanmalara kadar evrensel bir erişim alanına sahip olan *bilişsel savaş*, bilgi alıcılarını psikolojik olarak tüketmeyi amaçlayan dezenformasyon ve propaganda tekniklerinden beslenmektedir. Birkaç yıl öncesine dek kara, deniz, hava, uzay ve siber olmak üzere beş alanla sınıflandırılan savaş ortamlarına "bilişsel ortam" da eklenmiştir. Düşman ordularından ziyade doğrudan vatandaşların kendileri fikir, görüş, inanç, seçim ve davranışları değiştirilmek üzere hedef alınmaktadır. Fiziksel ortama verilen öncelik, yerini ideolojik dönüşüme bırakmıştır. Bilinçli veya bilinçsiz, herkesin katkıda bulunacağı bu süreçle birlikte bireylerin kendileri silah hâline getirilebilmektedir.

Yöntem, tarihin en büyük terör örgütü olan NATO tarafından, “Toplumları radikal bir şekilde dönüştürmek için kullanılacak önemli stratejik sonuçları olan bir araç,” şeklinde tanımlanmaktadır. Doğrudan kişilerin beyinlerini hedef alan nöro-silahlar, fiziksel/askerî çatışmalardan bağımsızdır ve herhangi bir yasal mevzuata takılmadığı gibi, malî açıdan da fiziksel olana kıyasla çok daha düşük bir bütçeye ihtiyaç duymaktadır.

Ağ bağlantılı sistemlerin erişime izin verdiği her yer, potansiyel bir savaş alanıdır. Mesele, kurgudan ibaret bir ‘gerçeklik’ yaratmak ve hedef kitleyi de yaratılanın içinde tutmaktır. Amaç, mevcut iktisadî krizin sorunsuzca aşılabilmesi için kapitalizmin güncel yönelimlerinin beyinlere işlenmesidir.

Bugün, [Rezerv Alan Yasası](#) ile kentlerin yoksullardan arındırılmak istendiği bir sürece girilmektedir. Çetin sınıf savaşımının bir tezahürü olan bu yasa ile halkın üç kuruşluk mülküne göz dikilmekte, kiracı olanın ise merkezden kent çeperlerine hatta şehir dışına sürülmesi hedeflenmektedir. Gasp edilen alanların “güvenli ve modern” yaşam merkezleri hâline getirilmesi iddiası ise işin sosudur. Söz gelimi, Üsküdar’ın Küçüksu Mahallesi’nde 110 dairesi Türkiye Diyanet Vakfı’na (TDV) ait olup, toplamda 134 daire bulunan ve 10 bloktan oluşan 29 Mayıs Sitesi’nde olanlar[3] gelmekte olanın habercisi mahiyetindedir.

Halkı merkezden çevreye sürme meselesi, servetin çevreden merkeze aktarımı ile ilişkilidir. Sınıflı toplumların bir geleneği olan *siyasal iktidarın perçinlenmesi*, muktediri temsilen merkeze bir Yapı inşa etmekle olagelmıştır. Örneklerini tarihte çokça görebileceğimiz bu durum, Çamlıca Camii’ni merkeze alırsak; Kirazlıtepe Mahallesi’nin ardından 29 Mayıs Sitesi’nin ve yeni Rezerv Alan Yasası ile daha kolay çökülecek olan Çengelköy sırtlarının hedef seçilmesi tesadüf değildir. 29 Mayıs Sitesi özelinde söylenecek olan; TDV’de çalışıp aynı zamanda sitede oturan kişiler –işlerinden olma tehlikesini göz önüne alarak– kulak arkasına yatmış, gidecek yeri olmayanlara ise direnmekten başka çare kalmamıştır.

Bu süreçte mağdurların seslerini duyurabilmesinin bir aracı olarak halkın yanında olduğu iddiasını taşıyan sol basın ve kurumların; bilinçli veya bilinçsiz, sesin boğulmasını sağlamaya yönelik bir potansiyeli olduğu görülmelidir. Muhalefetin iktidarla hemen her alanda olduğu gibi akçeli işlerdeki (özellikle kentsel/rantsal dönüşüm ve inşaat alanında) ortaklığı bilinen bir gerçektir. Alandaki direncin kırılmasını, Meclis’te neredeyse hiçbir sesin çıkmamasını, Anayasa Mahkemesi’ne (son gün 10 Ocak 2024’dür) henüz daha gidilmemesini düşündüğümüzde, yasanın bu hâliyle kalması ya da kısmen yumuşatılarak geçirilmesi iktidarın olduğu gibi muhalefetin de işine gelmektedir. Alandaki sesin duyurulmasını isteyen solcu basın ve kurumların da

muhalefetle olan (seçimden seçime sıkça gördüğümüz) omuzdaşlık ilişkisini sorgulamadan, sesin boğulmasına doğrudan ya da dolaylı katkı sağlayacakları rahatlıkla söylenebilir. Alandaki mücadelenin Cihangir'e çekilmek istendiğine tanık olunmuştur. Bu, kentteki tüm yoksulların her an başına gelmesi muhtemel bir meselede “deneme tahtası” olarak kullanılan söz konusu insanların mücadelesinin orta ve üst sınıfların genel geçer gündemlerinin arasında eritilmesine/söndürülmesine yol açacaktır. Sol basın, meseleyi Diyanet'i ön plâna çıkararak göstermekte ve bu durum, iktidar ve muhalefet ortaklığındaki bir *Devlet politikasının* aklanmasına yol açarak egemen sınıfa hizmet etmektedir.[4] Sosyalistleri burjuvazinin eşiğine bağlamaya yarayan meslek odalarından birinin solcu şube başkanı, bu koşullarda CHP'den belediye başkanı aday adaylığını duyurabilmektedir.[5] AKP eliyle işlenen kent suçlarındaki CHP dahlinin hasır altı edilmesiyle sınırlı bir görev tanımını olduğu unutuluyor olmalıdır.

Projenin başlangıç noktası olarak seçilen site, ironik bir şekilde, kentin en sağlam zemini sayılabilecek bir bölgede ve olabilecek en güvenli şekilde inşa edilmiş 3 katlı evlerden oluşmaktadır. Güvenliğe dair en ufak bir kaygı bulunmamaktadır. Buradaki yıkımla birlikte, her yerin yıkılabileceği de tasdiklenmiş olacaktır.

Kapitalizmin “yeşil dönüşüm” ajandasına geçilmesine dair gündemin yoğun aktığı şu dönemlerde, çeşitli sol yapılara bağlı yayınevleri eliyle yayımlanan ve ağırlıklı Amerikan solundan aktarılan tercümelere dayanan ekoloji kitapları arasındaki ilişki sorgulanmalıdır. [Karbon vergisi üzerinden](#) işçi sınıfına yönelik yeni bir saldırının hesapları, sol çevrelerin ilgi alanına girmemektedir. Meseleyi kavrayan ve genel kayıtsızlıktan yakınan Kansu Yıldırım, yıllardır anlatmaya çalıştıklarımızdan dolayı bizi “deli” ilân etmek yerine, şikâyetçi olunan kayıtsızlığın nasıl aşılacağı üzerine düşünmelidir. Zira ortak bir zeminde derlenmeye her zamankinden fazla ihtiyaç duyulduğu bu denli yakıcı bir konuda, hâlihazırda bu ve benzeri kapitalist ajandalara karşı halk kesimleri arasında ciddi bir yayılma potansiyeline sahip olan fikirlerimiz ana akım temsil mecralarında azınlıkta bırakılmaya çalışılırken, bu tür güçten düşürücü kodlamalar yenilginin baştan kabullenildiği bir atmosferin zeminini sağlayacaktır. [Mülksüzleştirme hamleleri](#) somut bir görünüme kavuşur kavuşmaz halktan yükselen seslere kulak kabartmalı, bu seslere kayıtsız kalamayan kesimlerin hareketleri iyi anlaşılmalı, gücümüzün farkına varmalıyız.

Naci Görür ve Celal Şengör gibi NATO'nun makbul deprembilimcileri eliyle korku ikliminin her daim diri tutulmasının da aynı gündemin bir parçası olduğu bilinmelidir. Yaşam biçimlerinin tezahürleri üzerinden kutuplaştırılan toplum kesimleri, bir yandan da *iyi polis/kötü polis* piyesini sergileyen “bilim insanları” arasındaki danışıklı dövüşle aldatılmaktadır. Söz konusu kişiler, 20 yılı aşkın süredir her an deprem olabileceğini söylemiş, neredeyse kimse de çıkıp bu sözleri sorgulama zahmetine katlanmamıştır.

İstanbul'da yıkılma olasılığı en düşük olan evde oturan Şengör'ün kenti terk edeceğine dair açıklaması[6], mensubu olduğu sınıfa olan hizmetkârlığıyla ilgilidir. Bu anlamda, kendisi yerbilimiyle olduğu kadar toplum mühendisliğiyle de ilgilidir. Yukarıda anılan belgede "kişilerin silah hâline getirilmesi"nden kastedilen tam olarak budur. Belge NATO'ya aittir ve söz konusu "bilim insanları"ndan biri oradan ödül almaktan, diğeri ise onun emrindeki yerel unsurlarca uygulanan işkenceleri dahi savunmaktan geri kalmamıştır.

Bu ortamdan kendine pay çıkarmanın derdinde olan Fatih Yaşlı gibi liberal solcular, Şengör'ün doktora tezini gündeme getirerek[7] Osmanlı hayranlığı üzerinden aklınca onu yerdiğini zannederken; gerek yaratılan bilinçli korku ikliminin gizlenmesi gerekse de devletin sürekliliğini aklarak hâkim sınıfa gönüllü hizmette bulunan zavallı bir gürhün parçası olduğunu açık etmekte. Şengör, Yaşlı'dan daha tutarlı ve dürüsttür, zira ilki işçiye olan düşmanlığını açıktan ilân etmekte, ikincisi ise yanındaymış pozunu vererek onu arkadan bıçaklamaktadır.

Esasında bugün İstanbul'da yapılmak istenileni anlamak adına, Engels'in Britanya'daki işçi sınıfına dair gözlemlerini aktardığı ilk dönem çalışmasına bakılmalıdır. Dönemin muazzam bir tasvirinin sunulduğu çalışmada, tek bir sokak veya caddeyle ayrılan mahallelerdeki koşulların birbirinden ne denli farklı oluşu aktarılırken, gözlerde ilk canlanan Tarla başı olacaktır. Bilindiği gibi buradaki ana caddede yer alan yapıların hemen tamamı yenilenmiş, orta ve üst sınıfların ilgisine mazhar olmuştur. Fakat görünen ilk binaların hemen arkasındaki mahallenin tamamı, bu lüks konutlara ilgi duyanların adım atmaktan dahi kaçınacağı durumdadır. Bir yanda aşırı yoksulluğun, diğer yanda ise aşırı lüksün getirdiği bir çürüme hâkimdir.

Kovid-19 saldırısıyla birlikte, global ölçekte, sanal ortamdan fiziksel mekâna yayılan bir korku imparatorluğunun hâkim kılınmasına çalışılmaktadır. Bugün deprem gündemi üzerinden tatbik edilen, aslında global ölçekli bir uygulamanın yereldeki yansımasıdır. Canı, kanı ve emeğiyle kenti var eden, oraya hayat katan insanların mesai saatleri dışında kentte bulunması istenmemektedir. Deprem korkusu, bu rızanın üretilmesi içindir. Bu değirmene su taşıyanlar, burjuvazinin doğrudan veya dolaylı hizmetkârlarıdır.

Tahir Yılmaz
29 Aralık 2023

Dipnotlar:

[1] 2003 yılında NATO bünyesinde kurulan Müttefik Dönüşüm Komutanlığı (Allied Command Transformation), yeni oluşum ve doktrinleri kullanarak müttefik

kuvvetlerinin askerî dönüşümünü gerçekleştirmek amacıyla ve İttifakın yeniden yapılandırma çalışmaları kapsamında kurulmuştur.

[2] François du Cluzel, *Cognitive Warfare*, Innovation Hub, Kasım 2020, [PDF](#).

[3] Bahadır Özgür, “Diyanet’e rant için her şeyi yapmışlar: Sahte rapor, rezerv alan”, 28 Kasım 2023, [Duvar](#).

[4] Devletin bu politikasına dair bir örnek vermek yerinde olacaktır: Neredeyse her kesimin gönüllü biçimde aşî ve özellikle Biontech propagandasına soyunduğu salgın günlerinde, Diyanet’e muhalif İslâmî kesimlerce yürütülen ve aşîların güvenilirliğini sorgulayan pratiklere yönelik müdahaleler yine *seküler* kesimlerce gerçekleştirmiş, basına yansıyanlar arasındaki en ilgi çekici örnek ise TKP üyelerinin bu kesimlere fiziksel saldırısı olmuştur. Burjuvazi tarafından dayatılanı sorgulayanlara kolaylıkla “gerici” damgası vurulmuş, böylelikle tepkilerin önü alınmıştır. Bkz. “Sarıgazi’de aşî karşıtlarına TKP müdahalesi”, 22 Haziran 2021, [Sol](#). Bugün o aşîların [gizlenen yan etkileri](#) ve sebebiyet verdiği ölümler açığa çıktığına göre, kimlerin “gerici” olduğu tekrar düşünölmelidir.

[5] “Tezcan Karakuş Candan, Çankaya Belediye Başkanlığı için aday adaylığını açıkladı”, 30 Kasım 2023, [Dokuz8](#).

[6] “Celal Şengör, İstanbul’dan Taşınacak! ‘Depremden Sonra İstanbul’un Ne Hale Geleceğini Biliyorum””, 7 Ağustos 2023, [HalkTV](#).

[7] “Celal Şengör doktora tezini Osmanlı hanedanına ithaf etmiş”, 6 Aralık 2023, [Sol](#).